
På høy tid med individuell vurdering av kjøreevne

DEBATT

THEA MELSEN SUDMANN

theamelsen@gmail.com

Thea Melsen Sudmann er lege i spesialisering i øyesykdommer, klinisk stipendiat ved Øyeavdelingen, Oslo universitetssykehus og ph.d.-student ved Det medisinske fakultet, Universitetet i Oslo.

Forfatteren har fylt ut ICMJE-skjemaet og oppgir følgende interessekonflikter: Hun har mottatt forelesningshonorar fra Bayer og Santen.

ØYSTEIN KALSNES JØRSTAD

Øystein Kalsnes Jørstad er ph.d., spesialist i øyesykdommer, seksjonsleder ved Øyeavdelingen, Oslo universitetssykehus og professor ved Det medisinske fakultet, Universitetet i Oslo.

Forfatteren har fylt ut ICMJE-skjemaet og oppgir følgende interessekonflikter: Han er medlem av Norsk oftalmologisk forenings førerkortutvalg (ubetalt verv).

Når sammenhengen mellom synsfeltutfall og praktisk kjøreevne er grå, kan ikke regelverket være svart-hvitt.

Synskravene til førerkort vektlegger synsstyrke og synsfelt, og ved mistanke om synsfeltutfall er det pålagt å gjennomføre en utvidet synsundersøkelse med perimetri hos optiker eller øyelege (1). Helsedirektoratets førerkortveileder definerer strenge grenser for bilføreres synsfelt og gir lite rom for skjønn (2). Glaukom og hjerneslag er vanlige bakenforliggende årsaker til synsfeltutfall som medfører tap av førerrett (3). Samtidig vet vi at sammenhengen mellom synsfeltutfall og praktisk kjøreevne ikke er kategorisk, og i en kunnskapsoversikt anbefales derfor individuell vurdering av kjøreevne fremfor helsekrav som i omfattende grad begrenser muligheten til å inneha førerkort ved synsfeltutfall (4). Også det europeiske kommisjonsdirektivet 2009/113/EF, som de norske helsekravene bygger på, sier at førerkort for lettere motorvognklasser kan vurderes ved synsfeltutfall dersom det ikke foreligger annen svekkelse av synsfunksjonen og en praktisk kjøreprøve er bestått.

Kjøresimulatorstudie styrker behovet for endring

Da vi sist skrev om temaet i Tidsskriftet i 2022, fantes det allerede gode grunner til å endre norsk praksis og åpne for individuell vurdering av bilførere med synsfeltutfall (5). Siden har vi også gjennomført en studie der vi fant at 42 av 67 deltagere (63 %) som hadde blitt fratatt førerkortet i Norge på grunn av synsfeltutfall, kjørte trygt i en avansert kjøresimulator (3). Likevel er praksisen fortsatt streng, og bare én av deltagerne i studien vår har siden fått førerkortet tilbake.

«Vi trenger en ny og rettferdig praksis som gir en reell mulighet til individuell vurdering av kjøreevnen»

Det finnes mange tvilstilfeller blant norske bilførere som har blitt fratatt førerkortet på grunn av synsfeltutfall – ofte med store konsekvenser for jobb og privatliv. Vi trenger en ny og rettferdig praksis som gir disse en reell mulighet til individuell vurdering av kjøreevnen, uten å gå på kompromiss med trafikksikkerheten. I valgkampen trenger ikke norske politikerne å se lenger enn til Sverige for gode løsninger. Der har Transportstyrelsen gjennomført en grundig utredning og blant annet foreslått at en praktisk kjøreprøve skal inngå i vurderingen av dispensasjon fra helsekravene til synsfelt (6). Det er på høy tid at Norge følger etter.

REFERENCES

1. Wankel VD, Bondø G, Jørstad OK. Synskravene til førerkort. Tidsskr Nor Legeforen 2018; 138. doi: 10.4045/tidsskr.18.0559. [PubMed][CrossRef]
2. Sudmann TM, Jonsdottir TE, Rowe FJ et al. National application of the European visual field standards for driving: a survey study. BMJ Open Ophthalmol 2022; 7: e000904. [PubMed]
3. Sudmann TM, Torblaa A, Austeng D et al. Validation of the European visual field standards for driving: A driving simulator-based study. Acta Ophthalmol 2025; 103: 222–31. [PubMed]
4. Patterson G, Howard C, Hepworth L et al. The Impact of Visual Field Loss on Driving Skills: A Systematic Narrative Review. Br Ir Orthopt J 2019; 15: 53–63. [PubMed]
5. Sudmann TM, Brækhus A, Jørstad OK. Helsekravene til førerkort – på riktig vei med ny teknologi. Tidsskr Nor Legeforen 2022; 142. doi: 10.4045/tidsskr.22.0607. [PubMed][CrossRef]
6. Transportstyrelsen. Körprov i trafik för bedömning av undantag vid synfältsbortfall. <https://www.transportstyrelsen.se/sv/om-oss/publikationer-och-rapporter/rapporter/rapporter-inom-vagtrafik/korprov-i-trafik-for-bedomning-av-undantag-vid-synfeltsbortfall> Lest 23.6.2025.

Publisert: 4. august 2025. Tidsskr Nor Legeforen. DOI: 10.4045/tidsskr.25.0413
Mottatt 23.6.2025, første revisjon innsendt 27.6.2025, godkjent 2.7.2025.
Opphavsrett: © Tidsskriftet 2026 Lastet ned fra tidsskriftet.no 10. september 2026.